

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Poetiske Arbejder. - 1929

Citation: Hauch, Carsten: "Poetiske Arbejder. - 1929", i Hauch, Carsten: *Poetiske Arbejder. - 1929*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 283. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch03val-shoot-idm140718937791312.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Arbejder. - 1929

UDVALGTE DIGTE.

Udvalgets Digte er nærmere karakteriserede i Indledningen, hvortil henvises. Udvalget skal i første Række bringe det værdifuldste af Hauchs lyriske Digtning; derfor har jeg ikke været bange for at skyde ud; enkelte Digte af personlig eller litterær Interesse har dog ogsaa fundet Optagelse. Mens Hauch i Fortalen til »Lyriske Digte« 1842 mente, at han ikke var egentlig Lyriker, føler han i 70-Aars-Alderen en indre Drift til lyrisk Produktion; se Brev til Hostrup 1861 (Breve fra og til C. Hostrup S. 484).

191

De stridige Veie. Første Gang trykt i Molbechs »Athene«, Novbr. 1815. Versemaal: Distichon.
284

193

Boreas Nordenvinden.

194

Aftensang. Første Strofe frit efter *Goethes*: »Über allen Gipfeln ist Ruh«.

195

Længsel. Under Titlen »Kiærlighedslængsel« første Gang trykt i »Athene«, Januar 1816.

196

Sang af Hamadryaden. Kilden er et Digt i *Goethes* orientalske Digtsamling »West-östlicher Divan«, 1819. Det findes som det sidste Digt i »Suleika Nameh« (*dolgoeO* Bogen Suleika) og lyder saaledes:

In tausend Formen magst du dich verstecken,
Doch, Allerliebste, gleich erkenn' ich dich;
Du magst mit Zauberschleiern dich bedecken,
Allgegenwärt'ge, gleich erkenn' ich dich.

An der Cypresse reinstem, jungem Streben,
Allschöngewachs'ne, gleich erkenn' ich dich;
In des Kanales reinem Wellenleben,
Allschmeichelhafte, wohl erkenn' ich dich.

Wenn steigend sich der Wasserstrahl entfaltet,
Allspielende, wie froh erkenn' ich dich;
Wenn Wolke sich gestaltend umgestaltet,
Allmannigfalt'ge, dort erkenn' ich dich.

An des geblünten Schleiers Wiesenteppich,
Allbuntbesternte, schön erkenn' ich dich;
Und greift umher ein tausendarm'ger Eppich,
O Allumklammernde, da kenn' ich dich.

Wenn am Gebirg der Morgen sich entzündet,
Gleich, Allerheiternde, begrüß' ich dich;
Dann über mir der Himmel rein sich ründet,
Allherzerweiternde, dann atm' ich dich.

Was ich mit äusserm Sinn, mit innerm kenne,
Du Allbelehrende, kenn' ich durch dich;
Und wenn ich Allahs Namenhundert nenne,
Mit jedem klingt ein Name nach für dich.

(Teksten efter *Goethes* »Sämtliche Werke«, Cotta'sche Jubiläums-Ausgabe, Bd. 5, S. 94).

197

Den Elskede. Har efter Vilh. Andersen (Litteraturhist. III. S. 277) samme Motiv som Baggesens »Til Henriette«. Det paagældende Digt af Baggesen er betitlet »Idealia« (Poet. Skr. ved Arlaud, Bd. 4, S. 9); det

er 285 rimeligvis rettet til Digteren Prams Hustru og ender saaledes:

Men een Feil har dog min Pige,
Som det alt fordunkle vil:
Denne Uforlignelige
Er desværre - ikke til.

Baggesen er let og morsom, Hauch tung og alvorlig.

198

Dyvekes Sang i Vilhelm Zabern. Denne Hauchs første Roman udkom anonymt 1834. Modellen til Dyveke er maaske en ung Pige, Hauch i sin Drengetid traf i Malmanger (Minder I, S. 165; jfr. Indledn. til »Rob. Fulton« S. XIV); der kan ogsaa være Træk af Oehl.s Datter Charlotte, der 1832 havde opholdt sig i Hauchs Hus i Sorø (jfr. Soraner-Bladet 10. Aarg. S. 26).

199

Christiane Oehlschläger. Oehl.s Hustru Christiane Heger fødtes 1782 og døde 7. Juli 1841. Hauchs Brev om hende til Oehl. findes i: Mindeblade om Oehl., udg. af C. L. N. Mynster 1879, S. 418, jfr. 421.

201

den valmubekrandsede Aand Valmuerne indeholder bedøvende Stoffer; jfr. »En polsk Familie« S. 260 samt nærværende Bind S. 177, 222, 230 og Digtet »Søvnen og Døden«.

Afskedssang til Academisterne. Trykt første Gang 1839 i »Brage og Idun«, et Tidsskr. udg. af Fred. Barfod, Bd. 1, S. 262. Optrykket med ændret Slutn. til Soranerfesten 29/6 1862; de to tilkomne Strofer er dog ikke af Hauch, men af en Litterat Ole Chr. Lund. Analyse af Digtet i Soraner-Bladet, 10. Aarg., Nr. 4 og 5. - Til Sorø har Hauch videre skrevet »Selskabssang« (»Lyr. Digte« 1854, S. 123) og »Ved Soraner-Festen« d. 13. Decbr. 1862 (»Nye Digt.« 1869, S. 15).

203

Gravsang. Trykt første Gang i »Athene«, Jan. 1817 og dér indføjet i en større hyperromantisk Romance »Løftet«. Sangen er skrevet til Minde om Vennen Christen Roede; jfr. Minder I, S. 247 og »En polsk Familie« S. 124. Meget omkalfatret findes den optaget i Psalmebog for Kirke og Hjem, Nr. 457.

204

Aftensang. En lidt fri Gengivelse af Folkeskribenten *Matthias Claudius'* (1740-1815) smukke »Abendlied«: 286

»Der Mond ist aufgegangen«, der vel igen gaar tilbage til Paul Gerhards: »Nun ruhen alle Wälder«. Optaget i Psalmebogen Nr. 75; der findes af Salmer, bearbejdede af Hauch, videre Nr. 35, 458, 478.

206

Gustav Adolph. Senere kaldet »*Tvekampen*«. Trykt første Gang 1839 i »Brage og Idun«, Bd. 1, S. 264. I Fortalen til Skuespillet »Æren tabt og vunden« 1851 gør Hauch selv Rede for Forskellen mellem dette og Romancen, hvortil henvises. Fra Gustav Adolfs Historie har Hauch ogsaa taget Stoffet til Digtet »Et Kongesyn«.

Leipzig her blev Tilly overvundet i September 1631.

207

en af Luthers gamle Sange den kendte Salme »Vor Gud han er saa fast en Borg«.

211

Lützen her faldt Gustav Adolf 16. November 1632.

212

De to Øxer. Kilden er Thieles »Danske Folkesagn« 1818, Bd. 1, S. 2. Historien angives at foregaa 1514; i Noten hos Thiele anføres en Henviisning til Jonges »Kiøbenhavns Beskrivelse« S. 148, efter hvilken Datoen for Begivenheden skal være d. 20. September. Endvidere siger Resen i Atlas I, S. 198, at Mesteren var halt, hvilket Svenden formodentlig har ladet ham høre. Den i Indledningen anførte Udtalelse findes i et Brev til Oehl. af 14/11 1841 (Mynsters Mindeblade 1879, S. 422), ogsaa i Fortalen til »Lyriske Digte« 1842 taler

Hauch om Romancen og siger, at den, »uagtet den knytter sig til et ældre Sagn, dog fra Tankens Side staaer i nær Forbindelse med Nutiden«.

213

stander efter staaer tilbage for.

217

Magnus og Knud Lavard. Af »Svend Grathe«, 1841, 1. Akt, 3. Sc.; synges der af en Sanger ved Knud Lavards Kilde i Harrested (Haraldsted); Knud Lavard dræbtes af Magnus, Kong Niels' Søn, d. 7. Januar 1131. *bede*. Jfr. S. 106.

220

Sløret. Trykt første Gang 1839 i »Brage og Idun«, Bd. 1, S. 600. Emnet blev Hauch gjort opmærksom paa af C. F. Wegener, der fra 1826-48 var knyttet til Sorø Skole og Akademi. Kilden er et Sted hos den græske Historieskriver Pausanias, der levede i Slutn. af 2. Aarh. e. Kr., og som har efterladt en Beskrivelse 287 af Grækenland i 10 Bøger. Stedet findes i III Bog, Kap. XX, 10-11 i Hovedtrækkene, som Hauch har gengivet, men naturligtvis ganske tørt og refererende.

den rosenkindede Eos Morgenrøden, der hos Homer regelmæssigt kaldes den rosenfingrede.

axled kastede over Skulderen. Bruges især i Folkevisestil.

221

Taygetes's Bierg Taygete er en Bjærgkæde, der skiller Laconien fra Messenien. *Eurotas* Flod i Sparta.

222

Amphitrite Havguden Poseidons Hustru.

223

Neriton en lille Klippe paa Ithaka.

224

Lakedaimon Sparta.

226

Persephoneia Underverdenens Herskerinde.

Aidos Underverdenens.

den thrakiske Skiald den berømte Sanger Orfeus; da hans Hustru Eurydikè var død, gik han ned til Underverdenen (*Erebos* er Mørket, der hersker dernede) og bevægede ved sit Spil Hades til at lade Hustruen vende tilbage til Livet, hvis han paa Tilbagevejen kunde lade være at vende sig om efter hende. Det kunde han ikke, og han mistede derfor E. for stedse. Sagnet er behandlet af C. Ploug i Digtet »*Sangerens Hustru*« 1856.

228

Hermeias græsk Form = Hermes, der fører Sjælene ned i Underverdenen.

229

Okeanos Korrekte vilde være Okeanos'. En Strøm, der i bestandig Bevægelse flyder omkring Jorden. (Jfr. Odyss. I, 50). Hinsides den findes Indgangen til Hades. *Asphodelosblomsterne* Plante af Liljefamilien; den omtales som voksende paa Underverdenens Enge (Odyss. XI, 539). Jfr. »En polsk Familie« S. 307.

230

Hunden til Maanen. Trykt første Gang December 1818 i den af Hauch udgivne Nytaarsgave for 1819 »*Iris, en Samling af Poesi og Prosa*« S. 134. Versemaal: Heksameter.

232

En Gienganger kaldte de mig, en uløselig Gaade sigter til Baggesens to Værker: »Giengangeren og han selv, eller Baggesen over Baggesen« 1807 og Gaaden »Det evige Sindbillede« 1815.

288

234

roste dig dengang. I B.s Rimbrev »Noureddin til Aladdin« 1806.

Høit, høit, høiere steds Parodierer nogle Linjer i ovennævnte Rimbrev.

en Ildbrand-digtende Reiser Stadskirurgen Reiser i København udgav 1784 »Historisk Beskrivelse over den frygterlige Ildebrand 1728, til Guds Pris og Ære«; Værket er meget naivt og skrevet i et elendigt Sprog. Baggesen ynder at sammenligne Oehl.s Sprog med Reisers Produkt, saaledes 1816 i Kritiken over »Ludlams Hule« og 1818, da han haaner Oehl.s Rejsebreve.

Mens jeg lænket til Vulundurs Steen høit biæffer min Viisdom Hentyder til Rimbrevet, hvor B. indrømmer, at han ikke fandt Aladdinslampen, men haaber at finde Vulundurs Ædelsten.

235

Sang af Bajazet. Synges af Janitscharhøvdingen Calaf til Dilara.

237

Bekjendelse. Formen efter *Goethes* »Wanderers Sturmlied« (og Horats' Ode 7 i første Bog).

239

Syvstiernen 1854 staar her i Stedet for: *den høie Lyra*; det er Stjernebilleder ligesom *Svanen* i næste Linje.

ikke lyse for Jorden, men over den. 1854 staar: *paa Jorden*. Disse Slutningsord, som Brandes kalder »næsten ubegribelig stolte«, maa forstås saaledes, at Hauch mener, at noget i ham selv og hans Poesi er i Slægt med Evighedens uforgængelige Tanker.

Sang af Marsk Stig. Udkom 1850; findes i 1. Akt.

240

Sangfuglen. Trykt første Gang 1846 i P. L. Møllers Aarbog »Gæa«, S. 290. Jfr. ang. Tankegangen »Bekjendelse«, »Trøst i Modgang« og »Bøn«.

241

Ved min Tilbagekomst til Norge i Aaret 1851. I Juni 1851 fandt i Christiania et Studentermøde Sted, hvori foruden Nordmænd Studenter fra Lund og København deltog. Ved Afskedsfesten blev sunget en anden Sang af Hauch: »Vi seiled herhid med Jubelsang«. Direkte og indirekte spiller Norge en stor Rolle i Hauchs Digtning; se »Lyr. Digte« 1842, S. 1, 35, 149, 161, 164, 183; »Lyr. Digte« 1854, S. 64, 83 og de to nys nævnte Sange; »Lyr. Digte og Romancer« 289 S. 17, 19, 33, 37, 73, 92, 119; »Nye Digtninger« 1869, S. 27, 143-152. Endvidere Indledningsog Slutningsdigtet i *Minder I*, Romancen »Drømmen« (først trykt 1891) samt Romanerne »Vilhelm Zabern« og »Fortælling om Haldor«.

242

Sang til Adam Oehlenschläger. Fra Festen ved Oehl.s 70 Aars Fødselsdag 14. November 1849. Hauch, der elskede Oehl., deltog som hans Forsvarer i Fejden mod Baggesen, senere mod J. L. Heiberg; han har behandlet hans Digtning i sine æstetiske Afhandlinger og skrevet flere Digte til hans Pris.

244

Mindedigt over J. P. Mynster. Trykt første Gang i »Berlingske Tidende« 1854, Nr. 34 (9. Febr.). Biskop Mynster døde 30. Januar 1854. Om Hauch og J. P. Mynster, se to Breve i: »Nogle Blade af J. P. Mynsters Liv og Tid« 1875, S. 409, 450.

245

Frederiksborg. Slottet brændte 17. December 1859. Hauchs Digt tryktes første Gang i »Fædrelandet« 1859, Nr. 301 (27. Decbr.).

248

Ved Prof. Christian Lützens Død 1856. Trykt første Gang i »Fædrelandet« 1856, Nr. 156. Lütken døde 25. Juni 1856. Om Lütken, se nærmere Oplysninger til et af mig offentliggjort Brev fra Ingemann til Hauch af 29. Septbr. 1856 (Soraner-Bladet 13. Aarg., Nr. 12).

250

Sang ved Naturforsker mødet ... 1860. Det skandinaviske Naturforsker møde i Kbhvn. aabnedes 9. Juli 1860. Kl. 5 om Eftermiddagen samledes omtr. 200 af Deltagerne til et Festmaaltid paa Skydebanen, og her blev Hauchs Sang afsunget; den er trykt til denne Lejlighed, men findes aftrykt i »Fædrelandet« 1860, Nr. 158 (10. Juli).

Lynet han tvinger Benjamin Franklin.

Dampen ... hans dristige Ganger Robert Fulton.

251

Vossevangen. 252 Den Forladte. Findes begge i en af Hauch forfattet, endnu utrykt Syngespiltekst »Eventyr mellem Fjeldene«. Herom nærmere: Torben Krogh: »En ukendt Syngespiltekst af Hauch« (Tilskueren 1929, 1. Halvbind).

251

Hasel Trykfejl for Hassel. Seljepil norsk: Graapil.

255

Hellebæk. Hauch boede om Sommeren i Aalsgaard, 290 hvor han havde en Villa. Interessant er det, for at maale Fremgangen i naturlig, men dog høj poetisk Udtryksmaade at sammenligne Hauchs Digt med det tilsvarende af Baggesen: Hellebeks Harpe. Sapphisk Ode til Ernst, Greve af Schimmelmann (Arlaud Bd. 4, S. 254). Baggesen kører op med hele den græske Mytologi og svælger i Udraab.

262

Den forgangne Tid. Jfr. Digtet »Tidernes Omskiftning«.

264

Afsked fra Verden. Jfr. Digtet »Da jeg var syg«.

Jeg stod i Verden som en fremmed Fugl. Jfr. »Sangfuglen« S. 240.

265

Pleiaderne ved Midnat. Om Verset, se H. Brix: Gudernes Tungemaal S. 53. - Pleiaderne el. Syvstjernen er et Stjernebillede ved Mælkevejen; det har Navn efter Atlas' syv Døtre, der blev forvandlede til Stjerner; efter Aiskylos af Sorg over, at deres Fader skulde bære hele Jorden, efter Pindar, fordi de blev forfulgt af Jægeren Orion, der ogsaa blev til et Stjernebillede. Allerede paa Hauchs Tid vidste man, at denne Stjernegruppe talte Hundreder af Stjerner.

Æoner Evigheder. Jfr. »En polsk Familie« S. 150.

266

Kanefarten. Om den rimløse Slutningsstrofe, se H. Brix: Gudernes Tungemaal S. 90.

269

Bernhard Severin Ingemann. Trykt første Gang i »Fædrelandet« 1862, Nr. 52 (3. Marts). Ingemann døde 24. Februar 1862. Hauch, der i »Kontrasterne« 1816 stillede sig kritisk over for Ingemanns overdrevne Romantik, og som i sin Digtning rivaliserede baade med hans Romaner og episke Digte, stod personligt i Venskabsforbindelse med Digteren.

271

Det vaagnende Foraar. 273 *En Magnet den har i Brystet* samme Udtryk i det næste Digt »Bøn«.

274

Julesang. Efter Opfordring skrevet til Skandinavernes Julefest i Rom 1871; Hauch var barnlig glad over

den Anerkendelse, hvormed Sangen blev modtaget (Tilskueren 1928, II, S. 204, 257). Om Julefesten 1871, jfr. Memoirer og Breve XLIX, med hvis Beretninger om Hauch og Familie de korrigerende Bemærkninger 291 i Tilskueren 1928 bør sammenholdes. - Digtet er optaget her, ikke paa Grund af dets æstetiske Værdi, men fordi det er den gamle Digters næstsidste Digt; det sidste nedskrev Hustruen efter hans Diktat, da Kladden var ulæselig (Tilsk. 1928, II, S. 19; 261), men om dette endnu findes, ved jeg ikke.